

Izganjalci duhov

Če niste ravno smrkavo mladi, se zagotovo še spomnite slavnega filma iz prejšnjega tisočletja, Izganjalcev duhov. Vabim vas, da ste z malo domišljije zvezda posodobljene verzije. Bodite en sam dan svojega življenja glavni preganjalec digitalnih duhov. Ne veste, ali so ali niso, a obstaja nežna, pa vendar nezanemarljiva možnost, da živijo tudi v svetovih izven prepotentne domišljije. In vi naj bi jih našli in pregnali.

Na prvi pogled zgleda danes vse precej lažje: ne potrebujete nadnaravnih usposobljenosti, tudi malo prismuknjen vam ni treba biti, genialnost sicer ne škodi, a ni nujno potrebna. Blaga neprilagojenost vam je v plus. Protonske puške iz leta 1984 so se magično razvile v kupe učinkovite tehnologije, ki vam bo kar sama odkrivala sodobne digitalne spektralne motnje in binarne ektoplazme, tako da se boste zraven verjetno čehljali za ušesi od dolgčasa.

Za ogrevanje pogledjte za že malce izumirajočimi ekshibicionističnimi digitalnimi duhovi. Ostalo jih je malo, pa še ti so v penzionu, a ko se zmigajo, so glasni in nadležni. Opaziti bi jih morali tudi tisti z manj talenta, saj znajo narediti, da pomembne stvari nehalo delati: sesuvajo strežnike, poskrbijo, da ves dan ne dobimo e-pošte, hudobno pobrišejo diske, v obraz nam mečejo okna, ki jih nočemo in ne potrebujemo, ugasnejo e-banko, ko jo najbolj rabimo. Potem so tu duhovi »flower power« generacije, nekoč napredne in svobodnjaške duše, a po letih internetnih tavanj samo še zrutinirani, prepolni starih trikov. Če njihove znane vice poznate tudi vi in če se vam da s tem vsakodnevno ukvarjati, ste jih premagali.

Zdaj pa resničen izziv: moderni binarni duhovi so vse bolj potuhnjeni. Prerasli so otroško nagajanje, razkazovanje in huligansko uničevanje tuje lastnine. Zdaj so zlobni kot še nikoli. Skriti, prefrigani. Ne delajo za danes, niti ne za jutri, delajo za pojutrišnjem. Pošteno si priznajmo: skoraj nemogoče jih je odkriti, še težje pregnati. In ker jih ne vidimo, si želimo verjeti, da jih ni. In ker želimo verjeti, nekoč celo zares verjamemo. Tako smo zreli, da v zvezi z njimi bleknemo modrost tipa »Nismo zaznali napadov (torej jih zagotovo ni)« ali v drugi skrajnosti, če želimo pokazati na visok nivo lastne varnostne zavesti, poznavalsko zatrdimo, da »Saj vsak ve, da se v vsako omrežje da vdreti«. Tako smo zanesljivo padli na avdiciji. Le redki niso.

Pa saj lahko razumem, zakaj je tako. Svet kar nekam hiti in nima veselja, da bi se posebej ukvarjal z malenkostmi, pravzaprav z neobvladljivo enormno količino malenkosti. S polzaprtimi in odprtimi vrati, dvermi, ključavnicami, luknjami, luknjicami. S pomembnimi in nepomembnimi biti podatkov, med katerimi je težko na hitro ugotoviti, kam spadajo in čigavi so. Z velikimi in manj velikimi ljudmi, politikami in politiki, čustvi, močmi, željami, navadami, potrebami. Z zapletenimi navezavami, ki se vsakodnevno prilagajajo dnevni igri trenutnih koristi. Tu je veliko skritih kotičkov za duhove in bolj malo junakov, ki bi jih znali iskati. Ta svet je tako zapleten, da se skoraj ne želimo zavedati, da o njem ne vemo skoraj nič. In preganjati duhove bi pomenilo opazovati, nadzorovati, meriti, zapisovati, popravljati, pa spet opazovati in popravljati. Kdo pa se še želi ukvarjati s tem?

Vas kar vidim, kako ste se namrdnili v nestrinjanju. »Saj vendar v tej zmedi nismo povsem zgubljeni,« morda porečete. »Smo ja razvili svoje digitalne protonske puške. Vsak dan boljše so. Naše varnostne politike so napisane, sisteme za zaznavanje in preprečevanje napadov smo dobro plačali, biometrične mehanizme nam zavidajo celo pri konkurenci«, morda porečete. »Za revizijske sledi porabimo zetabajte diskovja, IDSi vsakodnevno pregledajo veletoke sumljivih dogodivščin v omrežju, požarne pregrade ustavljajo horde nevzgojenih in neupravičenih zahtev! Kaj pa še hočeš?«

Saj res, le kaj hočem? Nič zelo velikega, le zelo veliko malih stvari. Želim, da se vdori ne bi odkrivali predvsem po sreči, temveč zato, ker smo za njihovo odkrivanje primerno usposobljeni, motivirani in vsakodnevno aktivirani. Da razumemo, da to delamo samo zato, ker informacij, ki bodo odtekle danes, ne bomo nikoli več mogli dobiti nazaj. Če že imamo procese, jih poskusimo občasno upoštevati. In ugotoviti, če nam koristijo, jih popraviti, če ne delujejo. Če imamo tehnologijo, jo uporabimo, kot je treba. Če verjamemo sistemom za odkrivanje napadov, jim privoščimo še tisto visoko usposobljeno, dosledno, razumno varuško, ki jih bo vzgajala, da bodo dobro spleteni z domačim omrežjem, jih poslušala in ločevala tisto eno zrno od tisoč plevel, ali če že ne gre drugače, vsaj občasno zbrisala prah z njih. Brez tega bodo zanimivi le za hekerje in še to le za to, da se jim bodo izognili kot da so kužni. Preverjajmo, da so vrata na požarnih pregradah res zaprta, da se ne bo omrežje zračilo kar tja v en dan. In če nabiramo revizijske sledi, jih vsaj občasno še preglejmo. Morda pa res zavohamo sled neprevidega duha v njih.

A malo slutim, da bom težko našla bodoče junake, ki se bodo uspešno upirali duhovom. Preveč mukotrpnih, duhamornih, nepopularnih in prav nič zvezdniških opravkov bi morali početi. Blažene nevednosti bo tako konec, zavedanje bo postalo dolžnost. Breme odgovornosti za prestavljanje mej, odvzemanje tujih sladkih razvad, poseganje v ukradene ali pridelane privilegije, neskončno urejanje in pospravljanje po zanemarjenih kotih bo težko sedlo na osamljena ramena. Nikoli več ne bodo mogli reči, da niso vedeli in da niso mogli ničesar ukreniti,

da niso krivi. Zato bo marsikdo raje pogledal vstran. In tako bo izganjalcev bistveno manj kot odkritih duhov. Svet se lahko izgubi v še več neobvladljivih podrobnostih.

Stanka Šalamun, Sistem, jan 2007